

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА УСПІШНОСТІ ТА ЯКОСТІ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗА РІЗНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ

В статті висвітлено методичні проблеми при оцінці рівня успішності та якості освіти за різних форм навчання. Представлено фактори, що впливають на ці показники. Обґрунтовано вибір форми навчання для отримання певних необхідних показників.

***Ключові слова:** кредитно-трансферна система, поточний контроль, модуль, оцінка, рівень знань.*

Система освіти вищої школи передбачає, з одного боку, виконання чітких норм та програм, передбачених Міністерством науки і освіти [1]. З іншого ж боку, навчальний процес є елементом творчості викладача, ведучого курсу [3]. Рівень успішності студентів та кваліфікаційний рівень викладача може бути оцінений результуючою оцінкою узагальнюючого контролю або зрізовою незалежною контрольною роботою чи екзаменом. Досить часто ця оцінка відрізняється. Тобто ми говоримо про те, що отримана екзаменаційна оцінка не завжди є прямим відображенням рівня знань студентів [4].

Саме тому **метою роботи** було представити порівняльну характеристику успішності та якості освіти студентів вищих навчальних закладів за різних форм навчання та представити фактори, що впливають на ці показники.

Матеріали і методи дослідження. Дослідження проводилися на агрономічному факультеті Білоцерківського національного аграрного університету при вивченні вищої математики студентами I курсу. Вибір факультету був зроблений з огляду того, що успішність і якість освіти

перевіряли у студентів, що вивчали непрофільний предмет. Студенти факультету однієї спеціальності («агрономія») були розділені на три академічні групи по 25 чоловік. Групи були рівносильними за успішністю, це свідчило з середнього балу атестату випускників та написання «нульового модуля», що показує залишковий рівень шкільної програми.

Перша група навчалася за кредитно-трансферною системою навчання, що передбачала розподіл навчального часу на кредити, роботу студентів впродовж навчального семестру і отримання балів, як за поточні види контролю так і за підсумковий залік. Результуюча (сумарна) кількість балів є фактичною оцінкою студента. Нагадаю, що за цієї системи враховуються наступні параметри: відвідування лекцій та практичних занять, ведення конспектів, написання модулів, самостійних робіт, усні відповіді, доповіді, відповідь на заліку, самостійна робота студента та інше [2].

Друга група студентів працювала за класичною системою навчання, що передбачає, роботу впродовж семестру, анулювання двійок та пропусків шляхом їх відпрацювань і складанням безпосередньо заліку, який не завжди є логічним висновком успішності студента.

Третя група працювала за комбінованою системою, яка передбачала роботу студентів впродовж семестру і отримання заліку, як логічної результуючої цієї роботи. Тобто існувала можливість студентами отримати залік за поточною успішністю. Як результату їх плідної роботи.

Перевірка успішності здійснювалася за результуючою заліковою оцінкою, а якості освіти – написання незалежної контрольної роботи.

Результати досліджень. Аналізуючи рівень знань студентів, ми часто говоримо не про його безпосередні знання, а про його оцінку у заліковій книжці. А роботодавець, взявши на роботу нашого випускника, намагається знайти якісь кореляційні зв'язки між цими показниками. Нажаль, ці зв'язки не завжди виявляються прямими та високими.

Спочатку проаналізуємо кожен показник, який у результаті впливає на кінцеву залікову оцінку.

1. Відвідування лекцій та практичних занять. Цей показник є важливим для фундаментальних знань студентів, але він не є вирішальним. Так як присутність студента на лекції не свідчить про його розуміння матеріалу. І, навпаки, знання матеріалу не завжди є наслідком його присутності на лекції. Тобто відвідування лекцій – це досить суб'єктивний показник. Розумний, адаптований до світу сучасних комунікацій студент може розібратися з будь-яким матеріалом електронної бібліотеки.

Що стосується практичних занять, то тут не все так суб'єктивно. Адже відвідування практичних чи то лабораторно-практичних занять – це не одностороння бесіда лектора. На цих заняттях викладач перевіряє рівень знань студентів, уміння аналізувати та робити висновки. Під час практичних занять студенти виконують самостійні та контрольні роботи, які впливають як на успішність студентів так і на якість його освіти.

Відмітимо, що присутність на лекційних заняттях вища у студентів першої групи на 8% ніж у студентів другої групи. Це зрозуміло, так як відвідування лекцій дає можливість додаткових балів для студентів I групи. Студенти II групи відвідують лекції непримусово, а з власної цікавості. Присутність на практичних заняттях для студентів обох груп була майже однаковою.

2. Перевірка знань у вигляді написання модулів. Одним із самих важливих форм оцінювання знань студентів є модульний контроль. Він повноцінно відображає знання студентів з певного розділу. Крім того, проведені дослідження показують, що середнє арифметичне оцінок, отриманих студентом з запланованих та проведених модулів корелює з отриманою оцінкою на заліку ($r=0,94$). Для студентів усіх трьох груп оцінки, отримані з цього виду контролю були майже однаковими. При чому їх значення майже не відрізнялися від отриманих балів під час заліку.

3. Перевірка знань у вигляді написання самостійних робіт. Досить поширеною та репрезентативною є наступна форма контролю, що передбачає перевірку практичних навиків студентів, здобутих на лабораторно-практичних заняттях та при виконанні домашніх робіт. Як правило, самостійні роботи не є

великими за змістом, але повно відображають рівень засвоєного матеріалу студентами, дають можливість викладачу зрозуміти рівень підготовки студента до лабораторно-практичних занять.

Проведені дослідження показали, що найвищий рівень написання самостійних робіт показали студенти, що навчалися за кредитно-трансферною системою. Цей показник був вищим на 11% від середньої оцінки студентів другої групи і лише на 3% від студентів, що навчалися за комбінованою формою. Оцінки, отримані студентами при написанні наступних робіт є фактичним відображенням практичних навиків і систематичної роботи.

4. Перевірка знань у вигляді усного опитування. При будь-якій системі навчання усне опитування завжди залишається одним із основних форм контролю, завдяки якому викладач оцінює рівень вивченого матеріалу та системність його вивчення.

Варто відмітити, що студенти другої групи мали нижчий рівень якості освіти за даного виду контролю на 18% ніж студенти першої групи та на 20% ніж студенти третьої групи. Зрозуміла і їх мотивація: кожна позитивна усна оцінка додається до загальної суми отриманих балів. Натомість студент другої групи своєю усною оцінкою лише нівелює їх середнє значення та свій авторитет перед викладачем.

5. Перевірка домашніх творчих завдань. Однією з форм самостійної роботи є творче домашнє завдання, виконання якого не є обов'язковим, тобто або оцінюється позитивною оцінкою, або не оцінюється взагалі. Досвід роботи та проведені дослідження показують, що студентів II групи майже неможливо зацікавити наступним завданням. А студенти, що навчалися за кредитно-трансферною та комбінованою системами виявляли не аби який інтерес.

Варто відмітити важливість таких завдань, оскільки вони інтегрують в собі всі попередньо визначені теоретичні форми, формують фахове бачення проблеми та виробляють системний підхід до здійснення самостійної роботи.

7. Підготовка доповідей. Останнім часом викладачі вищих навчальних закладів пропонують студентам готувати не реферати, які є результатом їх

роботи з новітніми технологіями [5], а реферативні повідомлення, або доповіді. Ця форма контролю розкриває потенціал студента, як майбутнього науковця чи керівника.

Наукова робота залучає студентів до опрацювання й вивчення наукової літератури, розширює кругозір, поглиблює логіку і культуру мислення, формує цілеспрямованість, системне бачення та розуміння проблеми. Виголошення коротких доповідей дає можливість вчитися висловлювати свою точку зору, виділяти з великого потоку інформації головне, готувати презентації. Вказана форма контролю займає належне місце для студентів, що займалися за кредитно-трансферною та комбіновано системою. Рівень оцінок з цієї форми контролю був високим в цих групах (4,6-5 балів) і активність та зацікавленість студентів вища на 32% ніж у другій групі.

б. Перевірка знань у вигляді здачі заліку. Результуючою формою контролю для всіх студентів є здача заліку. Для студентів першої групи його проводили у вигляді тестів [6]. Максимальну кількість балів, яку могли набрати студенти, була практично для них недосяжною. Підготовка до заліку була посередньою, але сумарний результат та результуюча оцінка була досить високою, урахувавши отримані студентами бали впродовж семестру.

Для другої групи залікова робота проводилася у вигляді класичного заліку з отриманням відповідних білетів та усної відповіді на них. Варто відмітити, що рівень успішності студентів цієї групи був вищим на 30-35% від успішності студентів двох інших груп. Але загальний результат залишався нижчим на 4% від результату першої групи та на 6% від результату другої групи.

Результат написання заліку студентами третьої групи був аналогічний до результату, отриманий студентами, що навчалися за кредитно-трансферною системою навчання. Але сумарний результат був найвищим серед трьох груп.

Можна зробити висновок, що навчаючись за комбінованою та кредитно-трансферною системами студент впродовж семестру системно працює і здобуває знання та навички, але не виявляє наполегливості при написанні заліку.

Для студентів другої групи ситуація протилежна – прохолодне відношення до аудиторної та самостійної роботи, але добросовісна підготовка до заліку.

Перевірка якості освіти була проведена написанням узагальнюючої контрольної роботи. Отримані показники були аналогічними до результатів, отриманих студентами під час заліку. Тобто якість освіти була вищою у студентів II групи.

Напрошується запитання: яку мету ставить перед собою вища школа? Дати міцні знання, які в період швидкоплинних змін та модернізації виробництва з кожним роком повинні вдосконалюватися чи варто все-таки просто навчити студентів вчитися та працювати? Все ж за другої умови випускник буде більш мобільним та спроможним засвоювати нові підходи та технології.

Варто відмітити, що система самостійної роботи студентів, що навчаються за кредитно-трансферною та комбінованою системами, організована належним чином, допомагає зміцнити мотивації до навчання, самостійного пошуку знань, закладає основу успішного засвоєння знань, сприяє розвитку творчого потенціалу особистості, готує майбутніх фахівців до повноцінної участі в житті суспільства.

На сьогоднішній день неможливо проводити звичайну лекцію або звичайний семінар, необхідно об'єднати форми проведення заняття, одержуючи якийсь симбіоз лекції, семінару і практичного заняття. Такі нововведення необхідні, якщо ми хочемо одержати істотний стрибок рівня знань.

Модульно-трансферна технологія навчання порівняно нова, але вона найбільш повно забезпечує стійкий і ефективний розвиток вищої освіти, а це можливо лише на засадах інноваційного мислення, впровадження інноваційних підходів у всі сфери освітньої діяльності.

Головний недолік традиційної системи оцінювання рівня підготовки студентів є те, що вона не сприяє активній і ритмічній роботі студентів в процесі вивчення дисципліни. Вона зорієнтована на контроль рівня підготовки в основному тільки в період екзаменаційної сесії і не дозволяє диференційовано оцінити успіхи кожного студента в міжсесійний період [2].

Переваги кредитно-трансферної системи складають саме активну і ритмічну самостійну роботу студентів впродовж семестру, в диференціації студентів, які здали всі контрольні вчасно, від студентів, які здали їх аж під час залікової сесії. Ще перевага в тому, що студент отримує відлік самостійної роботи і бажає повторювати учбовий матеріал, щоб підвищити рівень своїх знань.

За думкою студентів, позитивне ще те, що ти можеш передбачити свою екзаменаційну оцінку і в разі потреби виправити її. До негативних сторін віднесли те, що у різних викладачів різні вимоги. Студенти борються за кількість балів, а не знань.

Запровадження кредитно-модульної системи у навчальних закладах оцінюється не тільки позитивними моментами, які характеризують Україну як активного учасника обраних шляхів модернізації вищої освіти, але має ряд недоліків і проблем. Логічно, що виникнення відповідних незрозумілостей, недоопрацювань притаманне завжди чомусь новому. Адже принципи Болонської декларації повною мірою вирішено запровадити у 2010 році [1, 2].

Висновки. На мою думку, кредитно-трансферна система навчання якнайкраще забезпечує систематичне навчання, дозволяє здійснювати регулярний контроль рівня засвоєння окремих блоків навчального матеріалу і цілого курсу, що викладається. Для студентів такий процес навчання, з одного боку, виявляє свою перевагу у необхідності підготовки меншого обсягу матеріалу для складання кожного змістового модуля, дозволяє глибше та докладніше вивчати окремі теми та розділи курсу. З іншого – усуває можливість пропусків семінарських і практичних занять, всіх видів самостійних робіт для отримання найвищих балів на фініші.

Використана література:

1. *Болонський процес і нові шанси університетів // День. – 2007. – № 37. – С. 2 – 3.*
2. *Болонський процес : тенденції, проблеми, перспективи / Укл. В. П. Бех, Ю. Л.Малиновський : за ред. академіка В. П. Андрущенка. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 221 с.*

3. Болюбаи Я.Я. *Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: навчальний посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти.* – К. ВВП «Колос», 1997. – 64 с.

4. Дворецька Л.П. *Про впровадження тестових технологій у практику вимірювання навчальних досягнень учнів з математики // Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми теорії і методики навчання математики»* К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – с.50-51.

5. Кобзар О.Б. *Дидактична роль нових інформаційних технологій у навчальному процесі вищої медичної школи // Нові технології навчання: Наук. – метод. зб. / Ред. кол.: В.О. Зайчук, О.Я. Савченко, М.Ф. Дмитриченко та ін.* – К.: НМЦ ВО, 2002. – Вип. 32. – с. 86-96.

6. Швидкий О. *Тестовий контроль у навчальному процесі // Освіта. Технікуми, коледжі.* – 2002. – №1. – с. 19-21.

Е. Мельниченко

**СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА УСПЕВАЕМОСТИ И КАЧЕСТВА
ОБРАЗОВАНИЯ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ
ПРИ РАЗЛИЧНЫХ ФОРМАХ ОБУЧЕНИЯ**

В статье освещены методические проблемы во время оценивания уровня успеваемости и качества образования при различных формах обучения. Представлены факторы которые влияют на эти показатели. Обоснован выбор формы обучения для получения определенных необходимых показателей.

Ключевые слова: кредитно-трансферная система, текущий контроль, модуль, оценка, уровень знаний.

E. Melnishenko

**COMPARATIVE CHARACTERISTICS UNIVERSITY STUDENTS PROGRESS AND
QUALITY OF EDUCATION IN DIFFERENT FORMS OF LEARNING**

The article highlights the methodological problems in evaluating the level of progress and the quality of education in different forms of learning. Presents the factors that influence these outcomes. The choice of the form of training required to achieve certain targets.

Keywords: credit transfer system, monitoring module, current control, assessment, level of knowledge.